

Vaikystė Bykovo kyšulyje

Iš mamos prisiminimų

1942 m. rugpjūčio viduryje Bykovas pasitiko mus neramia jūra. Reginys varė neviltį ir nieko gero nežadėjo. Artinosi žiema. Žmonės buvo priversti slėptis nuo audrų ir vėjų, nešančių smulkių vandens pursų rūką į plūduriuojančią prie kranto baržą.

Prisimenu, audros metu užpylė baržą, o aš tuo metu ant geležinės krosnelės viriau penkių mėnesių Ričardukui košę. Teko viską palikti. Su kūdikiu ant rankų ir dviem mažais vaikais gelbėtis, ieškoti pagalbos krante.

Ir krante nuo vėjo nebuvo kur paslėpti, išskyrus didelių medinių statinių, vadinamų „čanais“, skydą. Tuose „čanuose“ buvo sūdomos stambios žuvis.

Mano vyro su manim nebuvo, jis buvo suimtas. Man teko išgyventi tą akimirką. Stovėjau baržos denyje ir stebėjau besiblaškančią jūros bangose mažą kateriuką, kuriuo mano vyrą gabeno į Tikisio uostą – tardyti.

Tokia buvo mūsų šeimos pirmoji pažintis su nauja aplinka, kuri nulėmė mūsų tolesnį gyvenimą.

Paskubomis statėme jurtas, skubėjome, kol žemė tundroje dar nespėjo įšalti. Reikėjo prikasti daug velėnos ir pradėti statybą.

Pirmosios jurtos buvo statomos didelės, viduje be pertvarų, talpino iki 100 žmonių. Prie sienų rikiavosi lentiniai dviaukščiai narai, o jurtos viduryje buvo pastatytas geležinė krosnelė. Žmonės šildėsi, kažką virė, džiovinosi primirkusius drabužius. Gulėjo vienas šalia kito, neturėdami galimybės pasislėpti nuo svetimų akių. Jurtos atrodė nykiai, jas slėgė drėgnos juodos velėnos, kaip ir visą mūsų naują gyvenimo pradžią.

Mano pirmieji prisiminimai

Mano prisiminimai prasidėjo nuo kelionės iš Bykovo kyšulio į Mastachą didelėje baržoje.

Vos tik praėjo ledonešis, paskubomis buvo sudarytos žvejų brigados ir pasiruošta vykti vasaros žvejybai į Mastachą.

Plaukėme ir mes su mama. Tuo metu tėvelis buvo lageryje, o mažasis broliukas Ričardukas jau miręs. Likome trise: mama, aš ketverių ir penkerių brolis Valdas. Prisimenu, mūsų baržoje plaukė daug vaikų, mums buvo linksma ir įdomu, kol neištiko audra. Iš pradžių baržą lengvai supo, vėliau ją ėmė mėtyti į visus šonus ir tiek įsiūbavo, kad aš pradėjau mamos prašyti, kad barža nesiūbuotų, ir nenurimdama klausinėjau: „Kai išlipsime į krantą, ar taip pat mus ten siūbuos?“

Mastache apsigyvenome labai didelėje palapinėje. Linksma buvo mums, vaikams, pasilikusiems palapinėje, kai mamos išeidavo žvejoti. Tai buvo tarsi vaikų darželis, tik be auklėtojų. Vasarą mes išgyvenome daug patirčių.

Ir svirpliai mus gąsdino, ir geležinę krosnelę kūrenome, ir gaudynių žaidėme aplink ją, kol neištiko gaudi patirtis. Aš brolio per gaudynes netyčia pastumta stipriai apdegiau. Tai pirmoji įsiminusi mažo žmogaus gyvenimo istorija. Gydė mane daktaras iš Lietuvos – Goldbergas. Mamai ilgai teko mene vedžioti pas jį perrišimams. Jis sutepdavo žaizdeles šviežios žuvies taukais.

Pasibaigus žvejybos sezonui, visi parplaukėme atgal į Bykovą. Sugrižę radome jurtą sugriuvusią, tad visi iš tos sugriuvusios jurtos persikraustėme į stovinčią. Ši stovėjo šiaurinėje kyšulio pusėje šalia gilaus tarpeklio. Tirpstant snigui, tarpeklis mus gąsdino vis gilėjančiais ledo urvais. Viduje jurta buvo suskirstyta į mažas atskiras patalpėles. Mums atiteko prie lauko durų – pati šalčiausia jurtoje vieta. Žiemą atidarant lauko duris, vėjas prinešdavo sniego, apledėdavo iš vidaus durys ir visas praėjimo kampas.

Dar būdavo baisiau, kai sukildavo pūga (mes vadindavome „purga“) ir vėjas įsisukdavo į kampą. Tuomet apledėdavo mūsų patalpėlės kampinė siena ir prišaldavo prie jos drabužiai.

Kiek prisimenu, mums su mama tekdavo gyventi pačiose blogiausiose patalpėlėse, kurias begriūvančias palikdavo žmonės.

Taip buvo ir vėliau.

Kartą apsigyvenome mediniame barake, viename kambarėlyje su nepažįstama gyventoją vardu Tamara. Ji turėjo draugą vardu Griša. Kiek mums teko patirti baimės

nuo to įsisiautėjančio girto chuligano, kai šis įsilauždavo pas mus per duris reikšdamas pretenzijas mūsų bendrajai gyventojai. Daužydavo ir mėtydavo jos daiktus, o kartą įpykęs sukapojo jos lovą. Mama vos suspėdavo išgelbėti mūsų maitintoją – siuвамąją mašiną, o mes su broliu persigandę vos spėdavome pabėgti.

Kai man suėjo septyneri metukai, mama užrašė mane į mokyklą. Tuomet mes dar gyvenome jurtoje, į kurią buvome persikraustę jau trečią kartą.

Tai buvo 1946 metais. Dauguma jurtų buvo jau sugriuvę, beveik visi žmonės gyveno barakuose. Jurtoje, kurioje apsigyvenome, buvo šilčiau, turėjome mažą patalpėlę su krosnimi ir mažučiu langeliu. Sienos lentinės, jas buvo galima baltinti kalkėmis arba išklijuoti laikraštiniais tapetais. Iš išorės jurta niekuo nesiskyrė nuo kitų. Buvo nyki, tos pačios velėnos slėgė ją iš visų pusių, šonuose maži įsprausti langeliai mažai apšviesdavo. Žema, tarytum sulindusi į žemę. Žiemą nuo šalčio gelbėdavomės užlipdydami langą ledo luitu. Tad gyvenome jurtoje kaip urviniai žmonės.

Mes likome ten vieni vieni. Žmonės nesivaržydami ir nežiūrėdami, kad mes čia gyvename, po truputį ėmė ją ardyti. Tempė lentas, sijas malkoms ar šiaip kitiems tikslams. Netrukus išgriovė jurtos duris, tad jos viduje pradėjo švilpauti vėjai. Gyventi mums darėsi pavojinga ir baisu. Stogo velėnos ėmė byrėti ir mūsų kambarėlyje jau švietėsi dangus. Ėmė nebeužsidarinėti durys. Vaikščiojome išardytomis jurtos grindimis, šokinėdami nuo balkio ant balkio. Mes buvome dar maži vaikai. Dažnai sirgdavome. Sirgome tuo metu ir tymais, ir vėjaraupiais, tad mamai nebuvo kitos išeities kaip paklode užkamšyti sienos plyšius, užremti rąstgaliu kambarėlio nesilaikančias duris ir išeiti į darbą.

Tokiomis sąlygomis teko išgyventi apie metus, tik prasidėjus pūgoms ir dideliems šalčiams mus perkėlė į tą mažutėlį barako kambarėlį. Pasibaigus žiemai, valdžia prikėlė jurta iš griuvėsių ir pritaikė ją arklidei. 1972 m. mano turistinės kelionės metu ši jurta dar stovėjo.

Aš – Bykovo mokyklos mokinė

Iš šios jurtos 1946 m. aš pradėjau eiti į pirmąją klasę. Mokykloje buvo šiek tiek šviesiau ir šilčiau nei mūsų jurtoje. Mokykla turėjo savo ypatumų. Pastatyta tolokai tundroje iš netašytų rąstų. Sienas iš lauko pusės žiemą aplipdydavo sniego koše, o į langus įstatydavo ledo plokštes. Taip „papuošta“ mokykla turėjo išskirtinį vaizdą, nes jurtos ir barakai sniego koše nebuvo „puošiami“. Mokykloje mokėsi įvairių tautybių mokiniai: jakutukai, rusiukai, suomiukai, lietuviukai ir kiti. Pirmoje klasėje jau mokėjau rusiškai.

Nuo šalčio gelbėjo mama. Siuvo vatines kelnes, kepurę, pirštines, „fufaiką“ (šimtasiūlę). Mūvėjome veltinius („vailokus“). Teko man kurį laiką pagyventi

mokyklos internate, tačiau sužinojusi, kad mėnesiui skirtą maisto davinį galime gauti į namus, mokytoja mamai pasiūlė iš internato mane atsiimti.

Tai buvo mums gyvybiškai reikalinga parama. Iki šios dienos neužmirštama „pajoko“ (davinio) diena – tikra šventė. Prisimenu, kaip abu su broliu laimingi pardundindavome tarpekliu iš mokyklos namo nešdamiesi mėnesiui skirtą „pajoką“. Tuomet namuose atsirasdavo ir sviesto, ir cukraus, ir duonos.

Tada aš iš vakaro į mokyklą susitepdavau keletą riekelių duonos su sviestu ir pabarstydavau cukrumi. Tokių dienų, deja, ne taip dažnai būdavo, tačiau tos sotesnės dienos leisdavo pasijusti išdidžiau, mat kiti vaikai gan dažnai turėdavo su savimi pasiėmę ne tik duonos riekių, bet net ir žuvies kotletų.

Mokykla buvo mūsų žinių šaltinis, o namie mus supdavo lietuviška aplinka. Man atrodo, kad mūsų gyvenimas šiek tiek vėliau, jau „kolchoziniame“ name, kuriame gyveno šešiolika vien lietuviškų šeimų, darė mums, vaikams, žymiai didesnę auklėjamąjį poveikį nei mokykla. Žmonių susitelkimas, parama, kurios taip dažnai mums reikėjo, tie patys darbai ir sąlygos, visų vienodos nepelnytos kančios – visa tai ir padėjo mums išlaikyti lietuviybę.

Tarp mūsų, mokinukų, nebuvo nei spaliukų, nei pionierių, nei komjaunuolių ir niekas mūsų neragino jais tapti. Mes nevaržomi savo būryje šventėme šv. Kalėdas ir Vėlykas, o vyresnis jaunimas, laukdamas šių švenčių, apleisdavo pasilinksminimus klube. Šv. Kalėdų laukėme kaip stebuklo, be dovanų, be Kalėdų senelio, be bažnyčios, tik su poteriais ir su žuvimi ant stalo.

Pirmasis patiekalas ant mūsų kalėdinio stalo buvo „stroganina“ (šviežia sušaldyta žuvis arba mėsa – vienas iš populiariausių patiekalų šiaurės rusų, komių, jakutų virtuvėje). „Pasičėdindavome“ šventėms geresnę žuvį – omulį. Išalusią žalią žuvį sudroždavome į plonas juosteles ir skubėdavome kol neatšilo valgyti pamirkydami į actą, druską ir pipirus.

Kalėdoms pradėdavome ruošti iš anksto. Su nerimu ir džiugiu virpuliu laukdavome nesulaukdavome jos. Klausinėdavome vieni kitų, kokių popierėlių nuo saldinių esame prisirinkę, jais vieni su kitais keisdavomės.

Mano brolis Valdas sukruisdavo pirmasis, mat ilgai trukdavo iš medžio pasigaminti eglutę sau ir artimiausiam kaimynui, nes būdavo daug darbo. Gražiai apdrožęs 60-70 cm kotą, imdavo drožinėti spygliuotas šakeles. Jų reikėdavo pasigaminti įvairių dydžių, proporcingai didėjančia tvarka, kad būtų galima atkurti eglutės formą. Natūraliai augančios, „gyvos“ eglutės tada dar neteko matyti, nes Arkties pakrantėse augmenijos nėra. Ją matydavome tik paveikslėliuose, tad brolis ir imdavosi ją padaryti medinę. Išdrožtą eglutę šiaip taip nuspalvindavome: šakeles žaliai, kotą rudai, ir papuošę popierėliais, karpinėliais bei vatinėmis snaigėmis

pasistatydavome prie apšerkšnijusio lango. Neapsakomai džiaugdavomės stebuklingu grožiu ir savo darbais!

Šv. Velykoms ant stato turėdavome tik medinių kiaušinių. Pamatyti tikrą paukščio kiaušinį pasitaikydavo tik vasarą, užklydus tundroje ant lizdo. Užaugome be pieno ir kiaušinių. Užaugino mus žuvis!

Dar šiek tiek apie mokyklą. Ketvirtoje ir penktoje klasėje mokėmės septyni mokiniai. Trys jakutai, du rusai ir aš su Nijole Kulinkevičiūte. Mokyklos direktorius Ivanas Ivanovičius Kozlovas atvyko į Bykovą pasibaigus karui. Panėšėjo į tikrą „frontaviką“. Krūtinę puošė keletas medalių, mūvėjo „galifė“ kelnėmis ir „gimnastiorka“. Juokino jis mus savo juodais veltiniais – ilgais, aukščiau kelių.

Mėgo jis namų darbams užduoti iš geografijos vadovėlio perpiešti į sąsiuvinį žvėrelius, paukščius ir žuvis, mat mokė mus geografijos ir istorijos. Mes labai skirtingai atlikdavome šią užduotį, o jis atkakliai reikalavė geresnio darbo ir palikdavo mus po pamokų. Tačiau nei vienas iš mūsų dailininku netapo.

Su Bykovo mokykla atsisveikinau baigusi penkias klases. Sujungus žvejų kolūkius, valdžia perkėlė mus į salą Tit-Ary. Bykove gyvenau 10 metų.

Savo dešimtmečius ėmiau skaičiuoti, kai suėjo dvidešimt metų. Pastebėjau, kad kiekvienas dešimtmetis į mano gyvenimą įnešė rimtų pokyčių. Pirmas dešimtmetis užsibaigė nesibaigiančiomis ligomis, antrasis kardinaliai pakeitė mano gyvenimą. Aš apsigyvenau Lietuvoje.

Poliarinės gamtos vaikas

Vaikystė man dažniausiai asocijuojasi su poliarinės gamtos reiškiniais. Visų žmonių gyvenimą ten griežtai lėmė metų laikai. Mes juos skyrėme tik du: ilgą, tamsoje skendinčią žiemą ir trumpą, be sutemos pavasario-vasaros blykstelėjimą.

Mano vaizduotėje išlikusi vaikystės vasara – tai džiaugsmas nesibaigiančia diena, Baltųjų naktų vasara be šilumos ir tik su mažu žiupsneliu saulės.

Gamta pavaldi dėsniams. Ateina metas ir nieko neįmanoma sustabdyti.

Gamta sukrunta, sniego kalnai išnyksta, tundra sužaižaruoja įvairiaspalvių gėlyčių kilimais, o tirpstančio sniego vandenys vis giliau praardo tarpeklių ledinius pamatus.

Poliarinė uoga „moroška“ – tekšė (liet.)

Tarp įvairių gėlyčių tundros drėgmėje kai kur prasikala retai sunokstanti „moroška“ (geltona, kvepianti avietinių rūšies uoga), o pakilesnėse vietose nedrąsiai sužaliuoja smulkios apvalios rūgštynės. Tai vieninteliai valgomi augalėliai. Aš prisirinkdavau tų rūgštynių ir nunešdavau kaimynams. Jie nupirkdavo iš manęs, o aš laiminga parnešdavau mamai 7-9 kapeikas.

Rūgštynių prisirinkdavau ir sau. Mama virdavo skanią rūgštynių košę, marmeladą, sriubas, valgydavome rūgštynes ir žalias, supjaustytas ir apibarstytas cukrumi.

Gaila, vasara prabėgdavo ir pasibaigdavo „šviežių daržovių“ valgymo metas. Be to, dažniausiai būdavo ir taip: yra rūgštynių, nėra cukraus., Tad marmelado ar salotų su cukrumi ir vasarą valgydavome gana retai.

Bykovo kyšulys savo smaigaliu giliai išsišovęs į jūrą, tad labiausiai pasiekiamas jūros audrų. Tekdavo matyti, kaip nuo smaigalio atskildavo net ištisas ledo kalnas ir po truputį bangų pagautas išnykdavo jūroje. Status krantas nuolat iro. Tame smaigalyje buvo kapinės. Ramybės jose nerasdavo net ir numirėliai. Kartu su atskilusiu ledu nušliuždavo ir karstai.

Amžino įšalo šiurpumą mes nuolat jausdavome savo kūnu, o ledo pamatus, ant kurių gyvenome, pamatydavome trumpo atšilimo metu.

Bet vaikams netrūkdavo fantazijos įvairiems prasimanymams, žaidimams. Mano žaidimus inspiruodavo gamtos ypatumai. Per trumpą vasarą, kai sužydėdavo tundroje įvairios gėlytės, žolytės, man labai patikdavo užsiimti įvairių augalėlių „konservavimu“. Ir šiandien negaliu atsakyti, iš kur kildavo ši mintis. Tokio atsargų kaupimo būdo netekdavo nei girdėti, nei matyti. Matyt kažkaip instinktyviai paprasčiausias noras turėti ką pavalgyti budino vaizduotę.

Darbo turėdavau daug. Reikėdavo prisirinkti aplink besimėtančių skardinukių, išsiplauti, prisiskinti gėlyčių, žolelių, įvairių tundroje augančių augalėlių. O „užpilams“ reikėdavo susitrinti plytų. Konservuodavau atskirai augalėlių žiedelius, atskirai kotelius, iš sutrintos plytos gamindavau „pomidorų“ pastą. Viską sustatydavau lauke saugiai po laipteliais. Tik būdavo labai gaila, kad gana greit mano „konservai“ imdavo putoti, tekdavo išpilti, tačiau žaidimo malonumas neblėsdavo.

Šiaurės gamtos grožis kaip vaivorykštė – daugiaspalvis.

Pavasarinis dangus beribis, kiaurai permatomas jo skaidrus mėlynumas, tad ir parskrendantiems paukščiams nėra kaip pasislėpti nuo jų tykojančių medžiotojų.

Paukščių parskrisdavo labai labai daug: laukinių žąsų, ančių, gulbių, gagarų, turpanų ir kitų.

Atsiguldavau ant vos pradžiūvusios žemės lopinėlio ir, žiūrėdama į beribį dangaus aukštį, vos spėdavau skaičiuoti praskrendančių paukščių pulkus.

Tuo pačiu metu pradėdavo žydėti įvairiaspalvės gėlės – žaliai pilkšvame tundros fone gražiai išsiskirdavo ilgakojės geltonos aguonos, o dar ryškiau mėlynuodavo neužmirštuolės. Jų augdavo itin daug. Ta nuostabi neužmirštuolių spalva rasdavo atspindį danguje, nes vasaros dangus džiugindavo savo skaidriu mėlynumu.

Poliarinės aguonos

Pavasario ledonešis – įspūdingiausias metų laikas, su ilgai laukta nesibaigiančia vasaros diena ir spindulėliu saulės, tačiau ir su tolimosios šiaurės rūstumo atspalviu. Kiekvienas ledonešis atnešdavo potvynio džiaugsmą. Galėjome stebėti, kaip galingi

ledo kalnai traiskydami vienas kitą grumdavosi ir šniokšdami mėgindavo išsiveržti iš spūsties. Kartais toks kalnas, apsunkęs nuo savo storumo, vartydavosi vandenyje, o pagautas srovės besisukdamas ratais grėsmingai artėdavo prie mūsų gyvenamojo namo.

Būdavo, kad potvynis palikdavo mums pakrantėje daugybę didelių ledo lyčių. Per visą vasarą po truputį jos tirpdavo ir dvelkdavo šalčiu. Mes kapodavome tą ledą ir naudodavome vandeniui. Žaisdavome aplink lytis gaudynių, mėgindami įlipti į viršūnę. Smėlėta pakrantė atrodydavo įspūdingai. Užsilikę ledo kalnai panėšėjo į sutūpusius pingvinus.

Suaugusiems ledonešis – gyvenimo viltis. Su viltimi jie laukdavo atplaukiančio pirmojo „karavano“: gal jau kam metas išvažiuoti? Gal ką pasieks žinios iš žemyno? Su ledonešiu prasidėdavo ir vasaros žvejyba.

Mes buvome vaikai ir nesugebėjome suprasti visų suaugusiųjų kančių ir lūkesčių. Bėginėdami pakrante žvilgsniu sutikdavom ir palydėdavom praplaukiančius laivus. Pro Bykovą praplaukdavo ilgi „karavanai“ baržų, tempiančių ilgus sielius, virš kurių matydavosi sukalti namukai sielininkams. Keleiviniai laivai retkarčiais užsukdavo ir pas mus. Štai toks jūros peizažas pagyvindavo mūsų gyvenimą ir skatindavo svajoti.

Atėjus žiemai, likdavo mažiau erdvės svajonėms.

Tolimoje šiaurėje pūgos – labai grėsmingas gamtos reiškinys. Jų stiprumas priklauso nuo vėjo stiprumo. Vėjas įsisuka tokia galia, kad dangus susimaišo su žeme, dingsta visi orientyrai. Pūga prasideda nelauktai, tačiau cikliška. Nenurimus per dvi dienas, tęsis keturias arba šešias dienas ir t. t. Per pūgą sustoja gyvenimas, liekam namuose užpustyti iki kaminų, laukiam kaimynų pagalbos. Per pūgą dažnai žūsta žmonės ne tik kelionėje, bet ir išėję iš savo jurtos ar namo. Čia pat patekus į balto sniego sūkurį ir šiek tiek nutolus nuo pastato, begalinės erdvės labai greitai pasiglemžia žmogų. Žmogus sušąla.

Smagu būdavo, kai pūga nurimdavo. Išbėgdavome į lauką pažiūrėti, kaipgi atrodo dangus. O dangus kaskart įvairesnis, tačiau niekuomet nebūdavo liūdnas. Tai žvaigždėmis nusagstytas, tai mėnulio šviesa apsipylęs, ypač jaukiai žvelgiantis į mus, apšviesdamas šalčiu sukaustytą žemę.

Be mėnulio ir Šiaurės pašvaisčių dangus tamsus-tamsus, jame ypač ryškiai mirguliuoja žvaigždės, džiuginamos mus stebuklingu grožiu.

Mėnulio šviesa ir pašvaisčių grožis padėdavo lengviau išgyventi žiemos tamsą, ilgą nakties laiką.

O kaip dažnai tekdavo išvysti neregėtą grožį pamačius besivyniojančią dangumi įvairiaspalvę Šiaurės pašvaistę – čia pakylančią, čia nusileidžiančią, mainančią savo spalvas. Tarsi visa tai, kas vyksta danguje, būtų valdoma iš žemės. Daug metų grožėjomis šiuo stebuklu ir kas kartą matydavom pašvaistę vis kitaip judančią dangumi. Nuolat mus sužavėdavo jos žaižaruojančių spalvų įvairovė. Tuo metu mokiniamis aiškino, kad tai yra ledjūryje plaukiojančių aisbergų atspindys.

Šiaurės pašvaistės

Metų laikai turi savo pradžią ir pabaigą. Rugsjūčio pabaigoje ilga nesibaigianti diena ima sukti į naktį. Padvelkia artėjančios žiemos nuotaika.

Prieblandoje, kai dar taip nesinorėdavo degti žibalinės lempos, būdavo smagiausia iš pajūrio susinešti per vasarą surinktas malkas. Malkų pririnkdavom daug. Plačiame ir ilgame pakrantės ruože audros išmesdavo nemažai šakų, nuolaužų ir net rąstigalių.

Bykovo kyšulio krantas po audros

Dažnai į pakrantę išeidavau su drauge. Bekraunant malkas prasidėdavo mūsų lenktynės. Iš tolo pamačiusios kokią šaką skubėdavom suukti „mano malka“. Greit

pribėgdavom prie jos, pasižymėdavom ir nerdavom tolyn. Pažymėtas malkas sustatydavom į kūgius, kad pradžiūtų.

Kartą mane malkaujančią ėmė persekioti žuvėdros. Jos kėlė triukšmą, sukosi virš mano galvos, taikėsi kirsti snapu į galvą. Aš ląksčiau iš vienos vietos į kitą, nesuprasdama, ko tie pauksčiai nori iš manėsi. Jos nugalėjo mane ir iš pakrantės išvarė.

Surinkdavom malkas dažniausiai abi su mama, susinėsdavome susidėjusios ant pečių surištus pundus.

Būdama dešimties metų jau turėjau ne tik malkas parsinėsti, bet ir iš jūros prinešti vandens. Užsidėdavau ant pačių naščius, pakabindavau kibirus, mėgindavau juos nusireguliuoti, kad nesiektų žemės. Prisisėmusi iš jūros po trečdalį kibiro vandens suvaikščiodavau 5-6 kartus.

Nuo pat mažens augau paslaugi ir noriai padėdavau mamai. Imdavausi ir skalbimo. Vaikiškomis rankomis „grizbono“ (prastos rūšies styranti, nelanksti medžiaga) paklodę išskalbti neįmanoma, nes ši medžiaga vandenyje sukietėja. Trinti ją ant skalbimo lentos visai įdomu, tačiau toliau jau be mamos neįveikdavau. Mūsų mamytė buvo paskendusį darbuose. Dieną žvejojo, naktimis siuvo. Žvejojo ir siuvo...

Rugpjūtį atrodydavo, kad ir laivai skubėdavo pasiekti uostus prieš užšalant jūrai. Jų praplaukdavo daug į Tiksio uostą. Prieblandoje labai jaukiai nuteikdavo šviesų žiburiai, sklindanti iš laivo muzika, kuri pasiekdavo ir mūsų krantus.

Atrodė, kad tai buvo pats jaukiausias mūsų gyvenimo metas. Jau buvau paaugusi ir retkarčiais pradėdavau ilgėtis nesuprantamo tolių gėrio. Aš manydavau, kad ten laive be galo gera. Tas įsivaizduojamas šviesos ir muzikos jaukumas taip ir likdavo paslaptingas ir nepasiekiamas.

Laivai praplaukdavo, o aš vis guosdavausi, kad tai dar ne paskutinis „karavanas“. Bet štai ir paskutinis „karavanas“ – su liūdesiu iš tolo atsisveikindavau ir laukdavau kito ledonešio.

Nijolė Leokadija Lelkaitė Baikienė